

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Кафедра безпеки життєдіяльності

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

“ _____ ” _____ 20 _____ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОХОРОНА ПРАЦІ”

освітній рівень – перший (бакалаврський)

галузь знань – 03 Гуманітарні науки,

спеціальність – 033 Філософія,

освітня програма – Філософія.

Філософський факультет

2022 – 2023 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни “Безпека життєдіяльності та охорона праці” для студентів за спеціальністю – 033 Філософія.

Розробники:

Яремко З. М., завідувач кафедри, доктор хімічних наук, професор,
Галаджун Я. В., доцент, кандидат хімічних наук, доцент,
Муць І. Р., доцент, кандидат хімічних наук, доцент,
Наливайко Н. В., доцент, кандидат біологічних наук, доцент,
Петришин Р. С., доцент, кандидат хімічних наук, доцент,
Писаревська С. В., доцент, кандидат хімічних наук, доцент,
Тимошук С. В., доцент, кандидат хімічних наук, доцент,
Фірман В. М., доцент, кандидат технічних наук, доцент.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри безпеки життєдіяльності.

Протокол від “ 26 ” серпня 2022 року № 9/22.

Завідувач кафедри безпеки життєдіяльності

Зіновій ЯРЕМКО

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	Нормативна	
	Освітній рівень: перший (бакалаврський)		
Модулів – 1	Спеціальність: 033 Філософія	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3		1-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		2-й	
Тижневих годин для денної форми здобуття освіти: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3,6		Лекції	
		16 год	
		Практичні, семінарські	
		32 год	
		Лабораторні	
		год.	-
		Самостійна робота	
		42 год	
		Індивідуальні завдання:	
Вид контролю:			
залік	залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми здобуття освіти — 115 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни “Безпека життєдіяльності та охорони праці” — це набуття здобувачами вищої освіти загальних компетентностей щодо здійснення безпечної професійної діяльності та формування соціально відповідальної поведінки з дотриманням норм здорового способу життя, гарантування безпеки цивільного населення у разі можливої надзвичайної ситуації, збройної агресії та адекватної поведінки в складних умовах бойових дій, формування здоров’язбережувальної компетентності, направленої на забезпечення підтримки життя людини, яка знаходиться в невідкладному стані.

Завдання вивчення дисципліни передбачає формування елементів культури безпеки й ризик-орієнтованого мислення, за якого питання безпеки людини й збереження навколишнього середовища розглядаються як найважливіші пріоритети життєдіяльності людини. Досягнення цього завдання забезпечується формуванням ряду загальних компетентностей.

Загальні компетентності (ЗК):

- здатність працювати в команді;
- здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, у вирішенні конкретних проблем, зокрема:
 - ✓ здатність використовувати набуті знання та вміння для підвищення рівня безпеки людини як у повсякденних умовах побуту та професійної діяльності, так і за надзвичайних ситуацій;
 - ✓ здатність використовувати алгоритми дій, які гарантують безпеку цивільного населення у разі можливої надзвичайної ситуації, збройної агресії та адекватної поведінки в складних умовах бойових дій;
 - ✓ здатність провести комплекс термінових заходів, спрямованих на припинення дії чинників, що загрожують життю особи, стабілізацію її стану, полегшення страждань і підготовку постраждалого для відправлення до медичного закладу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- головні небезпечні та шкідливі чинники виробничого, побутового та позавиробничого середовищ;
- параметри навколишнього природного середовища, які визначають безпечні умови життєдіяльності людини;
- фізіологічні, психологічні та соціальні засади безпечної життєдіяльності;
- заходи цивільного захисту та головні положення особливого правового режиму воєнного стану;
- алгоритм підготовчих дій у разі загрози війни, головні небезпеки у разі ведення бойових дій для цивільного населення та заходи безпечного поводження з мінами та вибухонебезпечними предметами;
- основні принципи надання домедичної допомоги у надзвичайних ситуаціях;

вміти:

- оцінити рівень небезпечності середовища перебування та обґрунтувати заходи для гарантування безпечної діяльності відповідно до майбутнього профілю роботи, а також необхідного індивідуального та колективного рівня безпеки в надзвичайних ситуаціях;

- здійснити низку підготовчих дій, які допоможуть зберегти життя під час війни та надати першу психологічну допомогу собі та іншим людям;
- використовувати колективні та індивідуальні засоби захисту: захиститися від бомбардування (укриття в захисних спорудах); дії небезпечних хімічних речовин і бойових отруйних речовин, наслідків радіаційної аварії та наслідків застосування ядерної зброї;
- евакуюватися з небезпечної території (зокрема, зони бойових дій);
- оцінити ситуацію на місці події у разі ушкоджень, невідкладних станів та нещасних випадків і надати необхідну домедичну допомогу людині (чи самопомогу) у разі виникнення невідкладного стану.

Програмні результати навчання (ПРН):

- використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин;
- знати сучасні проблеми та головні завдання безпеки життєдіяльності та вміти на основі ризик-орієнтованого підходу повно та всебічно встановити рівень небезпечності середовища перебування людини, використовуючи різноманітні інформаційні джерела і діяти відповідно до концепції сталого розвитку;
- знати умови виникнення і розвитку небезпек, їхнього переростання у надзвичайні ситуації та вміти обґрунтувати рішення щодо збереження як особистого здоров'я, так і здоров'я співпрацівників в умовах загрози та виникнення небезпечних і надзвичайних ситуацій та діяти відповідно до прийнятих алгоритмів;
- знати прийоми надання домедичної допомоги у разі різних видів ушкоджень, невідкладних станів та нещасних випадків відповідно до алгоритмів та вміти надавати її.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Безпека населення у надзвичайних ситуаціях.

Тема 1. Організаційно-правові засади цивільного захисту в Україні. Організація цивільного захисту в Україні. Заходи цивільного захисту. Права та обов'язки громадян у сфері цивільного захисту. Сили цивільного захисту. Режими функціонування системи цивільного захисту. Особливості воєнного стану.

Оцінювання небезпечних чинників для життя людини в сучасних умовах. Сучасні підходи до управління безпекою життєдіяльності. Класифікація діяльності людини за рівнем ризику. Визначення ризику, його кількісні оцінки. Коефіцієнт індивідуального ризику та методичні підходи для його оцінювання. Соціологічне опитування щодо усвідомлення небезпечності певних чинників для життя людини в Україні.

Класифікація надзвичайних ситуацій та прийняття управлінських рішень. Надзвичайні ситуації та їхня класифікація за причинами походження, територіальним поширенням і обсягами заподіяних або очікуваних збитків. Алгоритм класифікації надзвичайних ситуацій. Критерії переходу небезпечної події у надзвичайну ситуацію, характерні показники класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій та їхні порогові значення. Класифікатор надзвичайних ситуацій.

Тема 2. Радіаційний, хімічний та біологічний захист населення та територій.

Сучасні загрози для ядерної та радіаційної безпеки України. Нормативно-правові акти, які регулюють ядерну та радіаційну безпеку в Україні. Особливості наслідків аварій на атомних електростанціях та заходи захисту в умовах радіаційної аварії. Умовні позначення аварій з викидом (загрозою викиду) радіоактивних речовин. Рекомендації щодо дій у разі застосування тактичної та/або стратегічної ядерної зброї. Джерела хімічної безпеки для населення України. Особливості наслідків застосування бойових отруйних

речовин. Алгоритми дій у разі загрози виникнення та у разі раптового виникнення хімічної небезпеки. Біологічний захист населення та територій. Умовні позначення аварій з викидом (загрозою викиду) небезпечних хімічних речовин та біологічних речовин.

Колективні засоби захисту в разі надзвичайної ситуації. Види захисних споруд цивільного захисту та особливості їхнього використання. Умовні позначення захисних споруд та місць для укриття і показників маршрутів до них. Евакуація та її види. Планування та організація евакуаційних заходів: евакуаційні органи, план і схема евакуації. Особливості евакуації населення в особливий період.

Засоби індивідуального захисту в разі надзвичайної ситуації. Основні засоби індивідуального захисту в умовах загрози та виникнення надзвичайних ситуацій (засоби захисту органів дихання та шкіри, медичні засоби захисту). Доступні для населення протигази, респіратори та найпростіші (саморобні) засоби. Знаки небезпеки для маркування небезпечних вантажів як засіб попередження особи про потенційну загрозу виникнення надзвичайної ситуації.

Тема 3. Підготовка до надзвичайної ситуації та війни. Особливості завчасної підготовки до надзвичайних ситуацій. Формування особистої стратегії поведінки на випадок надзвичайної ситуації та війни. Рекомендований вміст «тривожної валізи»/«рюкзака безпеки». Види аптечок та їхній вміст. Підготовка оселі/житла до можливої надзвичайної ситуації. Оповіщення та інформування населення про надзвичайні ситуації. Інформаційна безпека під час надзвичайних ситуацій та війни.

Тема 4. Дії населення в умовах надзвичайної ситуації та війни. Небезпеки для цивільного населення під час бойових дій. Загальні правила виживання в умовах бойових дій. Особливості дій населення під час застосування окремих видів зброї. Дії у разі захоплення у заручники. Поведінка на блок-постах та під час комендантської години. Стрес, його ознаки та стадії. Загальні елементи першої психологічної допомоги. Характерні реакції людини під час кризових ситуацій та особливості їхньої нейтралізації. Протоколи надання першої психологічної допомоги під час переживання негативних психічних реакцій та станів.

Основи пожежної безпеки. Умови виникнення та припинення горіння. Показники пожежо- та вибухонебезпечності речовин і матеріалів. Класи пожеж. Заходи та засоби пожежної безпеки: первинні засоби гасіння пожеж, види та особливості застосування вогнегасників, системи протипожежного захисту та профілактика пожеж. Визначення видів та необхідної кількості первинних засобів пожежогасіння для оснащення об'єктів різного призначення. Планування евакуації людей з будівлі та умовні позначення на схемах евакуації.

Тема 5. Захист від мін та вибухонебезпечних предметів. Наслідки від мін та вибухонебезпечних предметів. Ситуація в Україні. Нормативно-правові акти, які регулюють протимінну діяльність. Види мін та вибухонебезпечних предметів. Ознаки небезпечних територій. Правила безпечної поведінки на небезпечних територіях. Дії у разі виявлення мін та інших вибухонебезпечних предметів. Правила безпечної поведінки на місці події після вибуху. Правила позначення небезпек, пов'язаних з мінами та вибухонебезпечними предметами.

Змістовний модуль 2. Основи домедичної допомоги.

Тема 6. Основи домедичної допомоги. Актуальність домедичної допомоги та її нормативно-правове регулювання. Головні завдання та основні вимоги до надання домедичної допомоги. Алгоритми надання домедичної допомоги в мирний час та в умовах бойових дій (ABC, CAB, CABС, MARCH). Порядки надання домедичної допомоги особам у разі невідкладних станів. Методи та прийоми транспортування постраждалих із травмами.

Порядок надання домедичної допомоги дорослим. Алгоритм первинного огляду постраждалого. Стабілізація шийного відділу хребта. Методи відновлення прохідності дихальних шляхів та звільнення дихальних шляхів від сторонніх предметів (допомога у разі удавлення). Визначення наявності дихання за допомогою прийому «чути, бачити, відчувати». Переведення потерпілого у стабільне бокове положення. Серцево-легенева реанімація, критерії її ефективності та умови припинення.

Тема 7. Травмування та домедична допомога у разі травм. Визначення травми. Фізичні основи травмування та властивості біологічних матеріалів. Види травм. Травми внаслідок дорожньо-транспортних пригод та падіння. Балістика: дія кулі та осколків на органи й тканини. Механізм мінно-вибухової травми та відповідна домедична допомога.

Домедична допомога у разі критичної кровотечі та ран. Види та ознаки кровотеч. Методи та техніка тимчасового зупинення зовнішніх кровотеч: прямий тиск на рану; застосування джгута Есмарха, джгута-турнікету, імпровізованого джгута (закрутки) та спеціальних джгутів; тампонування рани; максимальне згинання кінцівки в суглобі; накладення компресійної пов'язки на рану; накладання перев'язувального пакета типу ізраїльського бандажа. Домедична допомога у разі внутрішньої кровотечі, кровотечі всередину тканин (синців та гематом) та у разі носової кровотечі. Десмургія. Характеристика сучасних перев'язувальних матеріалів. Види пов'язок. Основні правила накладання бинтових пов'язок. Правила асептики та антисептики в польових умовах, використання підручних засобів для бинтування.

Змістовний модуль 3. Безпека особи в умовах повсякдення.

Тема. 8. Розвиток і безпека цивілізації. Чинники, які призвели до актуалізації питань безпеки життєдіяльності. Головне завдання безпеки життєдіяльності. Концепція сталого розвитку суспільства та концепції безпеки життєдіяльності. Міжнародне гуманітарне право (право війни): Женевські та Гаазькі конвенції. Міжнародні злочини та відповідальність за них. Порушення норм міжнародного гуманітарного права з боку російської федерації під час війни в Україні.

Моделювання небезпечних подій та оцінювання рівня індивідуального ризику. Етапи кількісного аналізу розвитку небезпечних подій. Визначення головних небезпечних подій. Застосування імовірнісних структурно-логічних моделей у розрахунках ризиків.

Аналіз небезпеки під час використання шкідливих та вибухопожежо-небезпечних речовин. Хімічні чинники. Класифікація небезпечних хімічних речовин за ступенем токсичності та впливом на організм людини. Показники вибухопожежо-небезпечності речовин. Головні заходи безпеки під час роботи зі шкідливими та вибухопожежо-небезпечними речовинами. Безпека використання побутового газу. Невідкладна допомога у разі отруєння продуктами горіння.

Оцінювання небезпек під час експлуатації електрообладнання. Електричні чинники. Дія електричного струму на організм людини. Заходи безпеки під час експлуатації електрообладнання. Пожежна безпека під час експлуатації електрообладнання. Електробезпека на залізничному транспорті. Невідкладна допомога у разі ураження електричним струмом.

Освітлення приміщень та його нормування. Освітлення приміщень: природне, штучне, суміщене. Класифікація освітлення. Нормування освітлення виробничих та адміністративних приміщень, розряди зорових робіт. Оцінювання рівня природного освітлення приміщень та забезпечення оптимального штучного освітлення. Джерела штучного освітлення, лампи і світильники.

Мікроклімат та чистота повітря виробничих приміщень. Мікроклімат виробничих приміщень та його роль у створенні комфортних умов професійної діяльності. Чистота повітря виробничих приміщень. Обґрунтування вибору засобів підтримання оптимальних параметрів мікроклімату та належної чистоти повітря виробничих приміщень.

Вплив умов праці на здоров'я та працездатність людини. Охорона праці та її складові. Узагальнені чинники середовища професійної діяльності. Класифікація умов праці за показниками шкідливості та небезпечності чинників середовища професійної діяльності, важкості та напруженості трудового процесу. Інтегральний показник важкості та напруженості праці. Вплив умов праці на працездатність людини. Обґрунтування заходів щодо оздоровлення умов праці.

Забруднення атмосфери та його вплив на здоров'я людини. Антропогенний вплив на довкілля та сучасні екологічні проблеми. Орієнтири ВООЗ щодо якості повітря. Системи інформування населення щодо якості повітря. Оцінювання забруднення атмосфери аерозолями та його впливу на здоров'я людини.

Психофізіологічна надійність людини. Надійність людини в системі “середовище – людина – машина”. Актуальність проблеми надійності людини у трудовому процесі: економічний та безпековий аспекти. Вплив напруженості та інтенсивності праці на надійність людини у трудовому процесі. Роль адаптації працівників до умов праці у забезпеченні безпеки праці. Роль психофізіологічних особливостей людини у гарантуванні її безпеки. Підходи до визначення деяких психофізіологічних особливостей людини та обґрунтування їхньої ролі у гарантуванні безпеки особи. Основи підвищення психофізіологічної стійкості фахівців до професійних небезпек. Методи психічного оздоровлення та фізичного загартовування.

Здорове та раціональне харчування як запорука збереження здоров'я та безпечної життєдіяльності. Основи раціонального харчування: достатність, повноцінність та регулярність. Роль води, поживних речовин, макро- та мікроелементів у забезпеченні нормального функціонування організму. Головні принципи здорового харчування. Вміст шкідливих речовин у продуктах харчування та їхній вплив на здоров'я людини. Вимоги радіозахисного харчування. Вміст радіонуклідів у продуктах харчування та їхній вплив на здоров'я людини.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				Кількість годин			
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
лекції		практичні	самост. робота	лекції		практичні	самост. робота	
Змістовний модуль 1. Безпека населення у надзвичайних ситуаціях								
Тема 1. Організаційно-правові засади цивільного захисту в Україні.	12	2	4	6				
Тема 2. Радіаційний, хімічний та біологічний захист населення та територій.	12	2	4	6				
Тема 3. Підготовка до надзвичайної ситуації та війни.	4	2		2				
Тема 4. Дії населення в умовах надзвичайної ситуації та війни	8	2	2	4				
Тема 5. Захист від мін та вибухонебезпечних предметів.	4	2		2				
Разом за змістовним модулем 1	40	10	10	20				

Змістовний модуль 2. Основи домедичної допомоги								
Тема 6. Основи домедичної допомоги.	11	2	2	7				
Тема 7. Травмування та домедична допомога у разі травм.	11	2	2	7				
Разом за змістовним модулем 2	22	4	4	14				
Змістовний модуль 3. Безпека особи умовах повсякдення								
Тема. 8. Розвиток і безпека цивілізації.	28	2	18	8				
Разом за змістовним модулем 3	28	2	18	8				
Усього годин	90	16	32	42				

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Організаційно-правові засади цивільного захисту в Україні.	2
2	Радіаційний, хімічний та біологічний захист населення та територій.	2
3	Підготовка до надзвичайної ситуації та війни.	2
4	Дії населення в умовах надзвичайної ситуації та війни.	2
5	Захист від мін та вибухонебезпечних предметів.	2
6	Основи домедичної допомоги.	2
7	Травмування та домедична допомога у разі травм.	2
8	Розвиток і безпека цивілізації.	2
	<i>Разом</i>	16

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Оцінювання небезпечних чинників для життя людини в сучасних умовах.	2
2	Моделювання небезпечних подій та оцінювання рівня індивідуального ризику.	2
3	Класифікація надзвичайних ситуацій та прийняття управлінських рішень.	2
4	Колективні засоби захисту в разі надзвичайної ситуації.	2
5	Засоби індивідуального захисту в разі надзвичайної ситуації.	2
6	Аналіз безпеки під час використання шкідливих та вибухопожежонебезпечних речовин.	2
7	Оцінювання небезпек під час експлуатації електрообладнання.	2
8	Основи пожежної безпеки.	2
9	Освітлення приміщень та його нормування.	2
10	Мікроклімат та чистота повітря виробничих приміщень.	2
11	Вплив умов праці на здоров'я та працездатність людини.	2
12	Забруднення атмосфери та його вплив на здоров'я людини.	2
13	Порядок надання домедичної допомоги дорослим.	2
14	Домедична допомога у разі критичної кровотечі та ран.	2

15	Психофізіологічна надійність людини.	2
16	Здорове та раціональне харчування як запорука збереження здоров'я та безпечної життєдіяльності.	2
	<i>Разом</i>	32

7. Самостійна робота (денна форма навчання)

№ з/п	Назва змістовного модулю	Кількість годин
1	Безпека населення у надзвичайних ситуаціях.	20
2	Основи домедичної допомоги.	14
3	Безпека особи в умовах повсякдення.	8
	<i>Разом</i>	42

8. Методи навчання

Результати навчання цієї дисципліни деталізують такі програмні результати навчання:

Результати навчання	Методи навчання та викладання	Методи оцінювання досягнення результатів навчання
<ul style="list-style-type: none"> •знати сучасні проблеми та головні завдання безпеки життєдіяльності та вміти на основі ризик-орієнтованого підходу повно та всебічно встановити рівень небезпечності середовища перебування людини, використовуючи різноманітні інформаційні джерела; •знати умови виникнення і розвитку небезпек, їхнього переростання у надзвичайні ситуації та вміти приймати обґрунтовані рішення щодо збереження як особистого здоров'я, так і здоров'я співпрацівників в умовах загрози та виникнення небезпечних і надзвичайних ситуацій; •знати прийоми надання домедичної допомоги у разі різних видів ушкоджень, невідкладних станів та нещасних випадків відповідно до алгоритмів та вміти надавати її. 	<ul style="list-style-type: none"> •словесні методи (активні лекції, бесіди з елементами формування проблемних завдань); •наочні методи (мультимедійні презентації); •практичні методи (розрахункові вправи з аналізом моделей реальних ситуацій; використання манекенів-тренажерів та муляжів); •проблемно-пошукові (виконання завдань самостійної роботи, спрямованих на активізацію отриманих знань під час аудиторних занять та виробленню навичок самостійної пізнавальної діяльності); •електронне навчання (<i>e-learning</i>). 	<ul style="list-style-type: none"> •оцінювання досягнення результатів навчання ґрунтується на основі об'єктивності, відкритості, систематичності, єдності вимог і методики оцінювання; •контроль здійснюється протягом семестру під час виконання індивідуальних завдань на практичних заняттях та проходження контрольного опитування; •контрольне опитування передбачає оцінювання теоретичних знань та практичних умінь і навичок; •контрольне опитування проводяться у формі тестування з використанням технологій дистанційного навчання.

9. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів оцінюють за 100-бальною шкалою, контролюючи якість виконання:

- контрольного опитування у вигляді письмових тестів, які охоплюють матеріал лекційних і практичних занять та самостійної роботи (50 балів).
- індивідуальних завдань на практичних заняттях (загалом 50 балів).

Підсумковий контроль — залік, який оформляють за результатами контролю знань студентів упродовж семестру.

10. Розподіл балів, що присвоюються студентам

Тестування упродовж семестру та самостійна робота								Сума
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	
20	20	10	10	10	10	10	10	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою
		Залік
A	90–100	зараховано
B	81–89	
C	71–80	
D	61–70	
E	51–60	
FX	21–50	не зараховано
F	0–20	не зараховано (без права перездачі)

11. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни охоплює:

- електронні ресурси кафедри за посиланням : <http://www.lnu.edu.ua/life-safety/>;
- підручники та посібники, зазначені у списку рекомендованої літератури;
- дидактичні матеріали на практичних заняттях;
- законодавчі та нормативні документи з питань безпеки життєдіяльності;
- інформаційні ресурси Інтернет-мережі.

12. Рекомендована література

Базова

1. Яремко З.М. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник / Яремко З.М. – Львів : Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. – 300 с.
2. Яремко З.М. Безпека життєдіяльності : короткий виклад та засоби контролю знань. Навчальний посібник / Яремко З.М., Муць І.Р., Галаджун Я.В. – Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 267 с.
3. Запорожець О.І. Цивільний захист / О.І. Запорожець, В.О. Михайлюк, Б.Д. Халмурадов та ін. – К. : «Центр навчальної літератури», 2019. – 264 с.
4. Довідник рятувальника: Аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи з ліквідації наслідків радіаційних аварій. – К.: УкрНДІЦЗ, 2013. – 186 с. Режим доступу: <https://dsns.gov.ua/upload/1/3/6/1/3/2021-9-6-dovidnik-ryatuvvalnika-pri-radiaciiinix-avariyah.pdf>.
5. Методичні рекомендації з розроблення картографічних документів та схем у сфері цивільного захисту (затверджено наказом МНС від 13 липня 2010 № 544).

6. У разі надзвичайної ситуації або війни. — [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.mil.gov.ua/content/pdf/NS-WAR.pdf>.
7. *Осипенко С.І.* Захист і самопоміч у надзвичайних ситуаціях : посібник / *С.І. Осипенко, О.В. Ткач.* — Київ : ДСНС, 2019. — 48 с. / Режим доступу: <https://dsns.gov.ua/upload/1/2/8/7/2/2020-6-16-3-zaxist-i-samopomic-a5.pdf>.
8. *Волянський П.Б.* Вживання в умовах надзвичайних ситуацій: практичний посібник / *П.Б. Волянський, О.Г. Барило, С.О. Гур'єв та інші.* — Харків: ФОП Панов А.М., 2016. — 189 с. Режим доступу: http://www.smilrada.gov.ua/sites/default/files/vyzhyvannya_v_umovah_ns_2016.pdf.
9. Перша психологічна допомога : посібник для працівників на місцях. — Київ : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2017. — 64 с. Режим доступу: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44615/9786176150787-ukr.pdf?sequence=72>.
10. Пам'ятка щодо правил поведінки (порядку дій) населення у разі виявлення підозрілого об'єкта, вибухонебезпечного предмета. — [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/pravila.pdf>.
11. Перша допомога. Довідник для населення від Товариства Червоного Хреста України. — [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://redcross.org.ua/wp-content/uploads/2016/10/%D0%A1%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%9F%D0%9F-%E2%80%94%D0%90%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D0%9A%D0%9A_last.pdf
12. Домедична допомога (алгоритми, маніпуляції): методичний посібник / *В.О. Крилюк та ін.* — Київ: НВП “Інтерсервіс”, 2014 - 84 с. — ISBN 978-617-696-226-7.
13. Міжнародне гуманітарне право: Відповідаємо на ваші запитання. — Женева : МКЧХ, 2020. — 112 с. Режим доступу: https://blogs.icrc.org/ua/wp-content/uploads/sites/98/2021/12/IHL_Answers_to_your_questions_Ukr_web.pdf.
14. *Яремко З.М., Тимошук С.В., Писаревська С.В., Стельмахович О.Б.* Охорона праці : навч. посібник за ред. проф. З.М. Яремка. — Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. — 430 с.

Допоміжна

1. Важливі навички в періоді стресу: ілюстроване керівництво. Європейський регіональний офіс Всесвітньої організації охорони здоров'я. — [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/339150>.
2. Керівництво з надання першої психологічної допомоги для Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Довідковий центр з психосоціальної підтримки МФЧХ. — [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://pscentre.org/wp-content/uploads/2019/05/PFA-Guide-low-res.pdf>.
3. *Kim Л.Я.* Основи рятування і збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані / *Л.Я. Kim, Н.В. Наливайко.* — Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. — 132 с. Режим доступу: https://lnu.edu.ua/life-safety/wp-content/uploads/2020/11/Book_Kit_FirstAid_2020.pdf.
4. Домедична допомога при мінно-вибуховій травмі : методичний посібник / *В.О. Крилюк, В.Ю. Кузьмін, І.В. Кузьмінський та ін.* — Київ, 2016, — 75с.
5. Домедична допомога в умовах бойових дій: Методичний посібник / *В.О. Крилюк, Д.М. Сурков, С.О. Гур'єв, та ін.* — ТОВ «Ожива», 2022, — 76 с. ISBN 978-617-95015-2-4.
6. Екстрена та невідкладна медична допомога. Том I : допомога травмованим на догоспітальному етапі : посібник / *С.О. Гур'єв, В.О. Крилюк, Г.В. Загорій,* — Київ : Всеукраїнська рада реанімації (ресусцитації) та екстреної медичної допомоги, 2017. — 504 с. ISBN: 978-966-97688-2-7
7. *Мельцер Н.* Міжнародне гуманітарне право: загальний курс / *Н. Мельцер.* — Київ :

МКЧХ, 2020. – 398 с. Режим доступу: <https://blogs.icrc.org/ua/wp-content/uploads/sites/98/2021/05/Nils-Melzer-Comprehensive-introduction-to-IHL-UKR.pdf>.

13. Інформаційні ресурси Інтернет-мережі

1. Сайт кафедри безпеки життєдіяльності: <http://www.lnu.edu.ua/life-safety/>.
2. Сайт Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Сайт Ради національної безпеки і оборони України: <https://www.rnbo.gov.ua/>.
4. Сайт Міністерства оборони України: <https://www.mil.gov.ua/>.
5. Сайт Міністерства охорони здоров'я України: <http://www.moz.gov.ua>.
6. Сайт Міністерства культури та інформаційної політики України: <https://mkip.gov.ua/>.
7. Сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій: <https://www.dsns.gov.ua/>.
8. Сайт Міжнародного Комітету Червоного Хреста: <http://www.icrc.org>.
9. Сайт Товариства Червоного Хреста України: <http://www.redcross.org.ua>.
10. Сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я: <https://www.who.int>.
11. Сайт Державної служби статистики України: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
12. Матеріали проєкту *dovidka.info* підготовлені у співпраці з Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Міністерством оборони України, Апаратом Головнокомандувача Збройних сил України та громадськими організаціями: <https://dovidka.info/>.
13. Безкоштовний онлайн курс «Базова психологічна допомога в умовах війни». — [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+BPA101+2022_T2/about.
14. Програма від ЮНІСЕФ «Навчаємося мінної безпеки всією родиною». Режим доступу: <https://www.unicef.org/ukraine/mine-safety-for-the-family>.
15. Безкоштовний онлайн курс «Навчання з попередження ризиків від вибухонебезпечних предметів». — [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:UDA+PRE101+2022_T2/about.
16. Безкоштовний онлайн курс для учасників освітнього процесу «Домедична допомога». — [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EdEra-SmartOsvita+Med+1/about>.
17. Канал youtube «Перша допомога» з навчальними відеороликами від БО Мальтійська Служба Допомоги. — [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.youtube.com/@user-gr4bx7fw5w/about>.
18. Якість повітря в Україні. — [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.iqair.com/ukraine>.

Основні законодавчі та нормативні документи з питань безпеки життєдіяльності.

1. Конституція України (ст. 3, 16, 17, 43, 45, 46, 49, 50).
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення (ст. 41–46, 52–92, 173–183).
3. Кримінальний кодекс України (ст. 115–145, 236–254, 305–327).
4. Кодекс України № 5403-VI «Кодекс цивільного захисту України».
5. Закон України № 1550-III «Про правовий режим надзвичайного стану».
6. Закон України № 389-VIII «Про правовий режим воєнного стану».
7. Національний класифікатор ДК 019:2010 «Класифікатор надзвичайних ситуацій».
8. Наказом МВС України від 6 серпня 2018 року № 658 «Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій».
9. Постанова КМУ від 24.03.2004 № 368 «Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями».
10. Закон України № 15/98-ВР «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання».

11. Державні гігієнічні нормативи «Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97)» (введено в дію постановою Головного державного санітарного лікаря України № 62 від 01.12.97).
12. Наказ МОЗ України від 06.04.2022 № 585 «Про затвердження Методичних рекомендації щодо дій у зонах ядерного ураження».
13. Наказ МОЗ України від 09.03.2021 № 408 «Регламент щодо проведення йодної профілактики у разі виникнення радіаційної аварії».
14. Правила пожежної безпеки в Україні (затверджено наказом Міністерства внутрішніх справ України № 1417 від 30.12.2014).
15. Лист МОН України від 04.04.2022 № 1/3872-22 «Про методичні рекомендації "Перша психологічна допомога. Алгоритм дій"».
16. Постанова КМУ від 30.10.2013 № 841 «Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій».
17. Наказ МВС України від 10.07.2017 № 579 «Про затвердження Методики планування заходів з евакуації».
18. Закон України № 2642-VIII від «Про протимінну діяльність в Україні».
19. Стандартна операційна процедура 12.10/ДСНС «Навчання населення ризикам, пов'язаним із поводженням з вибухонебезпечними предметами».
20. Постанова КМУ від 17.04.2019 № 372 «Про затвердження Правил позначення небезпек, пов'язаних з мінами та вибухонебезпечними предметами – наслідками війни».
21. Закон України № 2801-XII «Основи законодавства України про охорону здоров'я».
22. Закон України від 05.07.2012 № 5081-VI «Про екстрену медичну допомогу».
23. Розпорядження КМУ від 22.05.2019 року № 383-р «Про схвалення Концепції розвитку системи екстреної медичної допомоги».
24. Наказ МОЗ України від 04.08.2021 року № 1627 «Про удосконалення підготовки з надання домедичної допомоги осіб, які не мають медичної освіти».
25. Наказ МОЗ України від 09.03.2022 року № 441 «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах».
26. Протокол про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв з поправками, внесеними 3 травня 1996 року (Протокол II з поправками, внесеними 3 травня 1996 року), що додається до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що наносять надмірні пошкодження або мають невибіркову дію (Протокол прийнято Законом № 1084-XIV від 21.09.99).
27. IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі (Дата набрання чинності для України: 24.08.1991).
28. Женевська конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях.
29. Женевська конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі.
30. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими.
31. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни.
32. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року.
33. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II), від 8 червня 1977 року.
34. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується прийняття додаткової відмітної емблеми (Протокол III), від 8 грудня 2005 року.

35. Наказ МО України від 23.03.2017 № 164 «Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України».
36. Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень ДСН 3.3.6.042-99.
37. Державні будівельні норми України ДБН В.2.5-28:2018 «Природне і штучне освітлення».
38. Наказ МОЗ України від 08.04.2014 року № 248 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу»».
39. Закон України № 1264-XII від «Про охорону навколишнього природного середовища».
40. Закон України № 771/97-ВР «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів».
41. Закон України № 2899-IV «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення».
42. Закон № 60/95-ВР «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори».
43. Закон № 1645-III «Про захист населення від інфекційних хворіб».
44. Закон № 4004-XII «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».
45. Наказ МОЗ України від 24.01.2020 № 185 «Про заходи щодо недопущення занесення і поширення на території України випадків захворювань спричинених новим коронавірусом, виявленим у місті Ухань (провінція Хубей, Китай)».
46. Закон № 1972-XII «Про протидію поширенню хворіб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ».